

Вместо в Белене – в „Свободна Европа“

Нечовешки спечен бях онази вечер. Стоях зад кулисите, поглеждах крадешком към претърпаната с публика малка зала и само се молах да не се издъбним. Останалите от групата бяха на същия хал от притеснение. Беше 28 април 1988-а и след минути започваше първият концерт в историята на „Контрол“.

Забихме в клуб „113 плюс“ в Софийския университет. Вече се бе разчуло за ненормалниците, които се опитват да правят пънк, и дойдоха доста музиканти да разберат що за стока сме. И то какви музиканти! Кирил Маричков от „Щурците“, Петър Славов от „ФСБ“, Румен Спасов от „Сигнал“, Звезди Керемедчиев и Денис Ризов от „Ахат“, Любо Малковски и Иван Несторов – Амебата от „Ера“... Все хора, които уважавахме и трябваше да им покажем, че ставаме за нещо.

Изпълнихме всички парчета, които имахме готови до момента: „Роден съм в България“, „Програма“, „Обичам те, мила“, „100-150“, „Без думи“, „Свобода“, „Не умирахме от щастие“, „Има“, „Домакия“.

Повечето ги бяхме направили в мазето на Владо Попчев – Унгареца, на „Стамболийски“, срещу пазара „Димитър Петков“. Там репетирахме в началото. По едни стълби слизахме надолу. Мрак. Плъхове, които ни бяха публиката. Доста пънкарска атмосфера.

Нямахме инструменти. Един касетофон ни служеше за усилвател и Стоян Тенев – Тоняка си включваше китарата в него. На баснословната цена от десет лева купихме счупен чинел от някакъв предприемчив циганин. Върху него залепихме с безцветни лепенки по една стотинка. И като го удряш, то се чува един специфичен звук: „Тсссс!“ . В смисъл нещо грънчи такова, като фус. Щото иначе, щом го удариш, грънчи като тенджерата.

Мизерия отвсякъде, но се чувствахме супер. Ентузиазмът ни беше на хиляда. Всеки даваше идеи.

На първата репетиция в мазето започнахме да правим парчето „Роден съм в България“. То след това си стана емблематично, макар че не влезе в нито един албум заради прословутата Комисия навремето, която цензурираше съдържанието на песните – за плочи, за излъчване по радио и телевизия. Събрали се някакви назадничави чичовци и лели, обикновено некадърни, но пък получили власт. Не им хареса текстът – бам! – отстрелват го. Нещо в музиката не е достатъчно хармонично за деликатните им уши – връщат го да се преработи или направо го спират.

Комисията беше най-големият враг на по-младите и по-радикално мислещи рок групи. Макар че членовете ѝ бяха просто слуги на комунистическите си господари. И за да им угодят, често се престараваха.

Честно казано, нямам спомен как сме се представили на сцената на „113 плюс“, всичко ми е мъгла. Помня само, че от сценичната треска ходих няколко пъти до кенефа. Устата ми беше така пресъхнала, че непрекъснато се наливах с някакви сокове.

Но след концерта в гримьорната нахлу с огромни ококорени очи Емил Братанов, журналист от Националното радио, и се провикна: „Абе, вие знаете ли какво направихте току-що?!“.

Аз веднага се панирах, че сме направили нещо чудовищно скандално и милицията ей сега ще ни арестува. Вече си ни представях в пандиза в Белене, където едва ли имаше много фенове на рокендрола. И граснах през прозореца на гримьорната навън да се спасявам!

То ако ме нарочат за хващане, не че ще се спася, но действиях инстинктивно от страх. Защото в ония времена ченгетата хич не ги вълнуваха понятия като „художествена метафора“ или „сценично поведение“ – ако нещо не им допадне, просто те закопчават, без да се церемонят. А аз допълнително бях развил фобия от фуражки в казармата.

Търчах като луд по тъмните улици, докато останах хептен без дъх. Все пак реших да отида на купона в „Зона Б5“, който предварително се бяхме разбрали да си спретнем с пичовете от група „Орион“, те бяха наши приятели. Вървя натам и си мисля: ще видя ли някого от нашата банда, или вече ги обработват в районното, а мен ме издирват...

Слава богу, никои не ги беше арестувал, изглеждаха си съвсем добре. Тогава ме светнаха: Емо Братанов всъщност искал да каже, че сме направили истински бум сред публиката. Само че аз изчезнах след първите му думи, преди да свари да си отвори устата, за да продължи. Избъзикаха се с мен, че съм бил по-бърз от Карл Люис, когато съм се изнасял на бегом.

Изслушахме концерта, който никои беше записал на касетка, куфеехме. В същото време течеше крити-

ка помежду ни – кой как е свирил и пял, майтапехме се един с друг.

Но майтапът в един момент секна. Владо Унгареца дойде последен на купона и каза, че явно в залата е имало човек от радио „Свободна Европа“, което слушахме тайно, защото властите го заглушаваха. Той е записал концерта и по радиото пуснали „Домакия“ и „Свобода“. Представили ни като група с нестандартни текстове и музика и бунтарски дух. Кое то, откъдето и да го погледнеш, си беше така. Може да ни е било страх от ченгелата, но не пеехме за птички и пчелички, а правехме парчета, които наистина ни кефеха.

И ние се чудим сега да се радваме ли, че са ни излъчили по „Свободна Европа“, което си беше ебати якото признание, или пак да треперим да не го отнесем, защото ни пускат по „вражеска радиостанция“.

Унгареца разреши дилемата: „Дотук бяхме. Ще ни забранят...“.

Нито ни забраниха, нито някой ни потърси за обяснения.

Хубавото предстоеше. Лошото – също.

„Зрял социализъм“ vs „Гнил капитализъм“

С ега яхвам Машината на времето и я пришпорвам десетина години назад от първия концерт на „Контрол“. (За онези, които ще се излъжат да прочетат тази книга, искам да поясня, че истинските ми имена са Николаџ Илиев Йорданов и съм роден на 27 май 1964-та.)

Когато бях палав тийнейджър в края на 70-те, почти всичко в България беше много задръстено, особено от днешна гледна точка. Аз тогава не съм си давал ясна сметка за това, приемал съм го за някаква даденост, както и всеки от моето поколение.

Пълнеха ни главите с всякакви идеологически простотии. Точно по това време според комунистите тук беше „зрял социализъм“, а отвъд тџй наречената Желязна завеса – „гнил капитализъм“.

Ние виждахме, естествено, от малкото западни филми, които даваха, че там живеят по-различно, улиците и сградите обикновено са по-хубави, носят по-години грехи.

Спомням си един виц, който баща ми разказа на майка ми вкъщи:

Връща се някакџв от командировка на Запад. И го питат: „Е, как е в гнилия капитализъм?“. А той отвръща: „Абе, гнил, гнил, ама хубаво мирише, мама му стара...“.

Баща ми Илия, мир на душата му, беше страхотен пич, винаги пускаше някакви майтапи и беше център на всяка компания. Той имаше и друг талант – да раздава неповторими шамари на мен и брат ми Евгени, който е с пет години по-голям. Това се случваше, когато направим някоя беля – тоест често. Твърде често.

Майка ми Цветанка в сравнение с татко е много по-спокойна и хрисима. Тя само ме кастреше и заплашваше, че ако не слушам, ще каже на баща ми. Това винаги работеше, защото аз съм си предвидлив от малък и знаех какво ме очаква.

Но да оставим непреходните семейни ценности и да се върнем към лайфстайла (впрочем тази дума тогава още не бе влязла в употреба).

Тъпа беше и музиката по единствените тогава радио и телевизия – предимно соцестрада, една мазна такава, кастрирана. Рядко пускаха песни на английски, основно в радиопредаванията „Музикална стълбица“ и „Пулсиращи ноти“.

Истински кеф беше програмата на радиото на 8 декември, студентския празник. Тогава имаше дълъг поздравителен концерт и въртяха повече парчета на западни банди. Аз винаги бях готов да грабна телефона и ако имах късмет да се свържа, си поръчвах нещо на най-любимата ми банда „Диъп Пърпъл“ – за нея ще разказвам доста по-нататък, защото изигра основна роля във формирането ми като музикант.

Иначе Тина Търнър е идвала тука в ония години, Рей Чарлз... Хубави неща, ама се случваха рядко.

Аз например се бях побъркал от еуфория, когато на фестивала „Златният Орфей“ в Слънчев бряг през 1978-а концерт направиха „Мънго Джери“. Те са англий-

ска група и имаха едно супер популярно парче – *In The Summertime*.

Гледах ги по телевизията, досега помня, че Хачо Бояджиев беше режисьор. И тия хем пеят на английски, хем всичките с коси дълги ей до тука! И с бради!

Ами ти гледаш нещо, дето не си го виждал досега! Ти си свикнал с нашите певци и групи – спретнати, загладени, зализани. Същата работа бяха и мушморозите от другите соцстрана, с които ни изтезаваха.

Разбира се, имаше талантиливи хора, обаче масово се тиражираха бездарниците. И сега до голяма степен е така, но това е друга тема, а аз съм се заел да говоря в момента за „жестокия лайф“ по време на соца.

„Балкантон“ издаде и плоча на „Мънго Джери“. Взех си я с голям мерак, струваше два и трийсет. Слушах я нонстоп на грамофона, който баща ми купи за петдесет и пет кинта – „Унифра“, полски, пластмасов, с прозрачен капак. От толкова въртене се надраска безнадеждно.

Имахме вкъщи и някакви плочи на български певци – Емил Димитров, Лили Иванова... Аз харесвах една малка плоча на Стефан Воронов с песента „Урок по танц“. То си беше сингъл, но тогава малка плоча му викаха.

След години, когато бях в „Контрол“, му казвах на Владо Унгареца: „Дај да направим кавър на това парче „Урок по танц“, уникално е!“.

Много исках да го изпея! И наистина „Контрол“ му направиха кавър, но след като вече бях напуснал групата...

Една вечер отиваме на гости с майка ми и баща ми у моя братовчедка, по-голяма от мен, мъжът ѝ пътуваше с корабите. Аз нали съм тийнейджър, скучно ми е.